

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1940 kl. 2 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckta motioner angående tullen å vissa slag av frukt.

(1:a avd.)

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 74 i första kammaren av friherre *De Geer* m. fl. och nr 176 i andra kammaren av herr *Lundgren* m. fl., har hemställts,

»att riksdagen ville besluta

A. att i stället för gällande tilläggstull å äpplen fastställa en tilläggstull av 20 öre pr kg å äpplen under tiden 1 augusti—1 mars,

B. att i stället för gällande tilläggstull å päron fastställa en tilläggstull av 20 öre pr kg å päron under tiden 1 augusti—1 januari,

C. att en tilläggstull fastställes för bananer av 15 öre pr kg att gälla under tiden 1 augusti—1 mars,

D. att en tull införes å apelsiner av 25 öre pr kg under tiden 1 augusti—1 mars».

Beträffande motiveringen för detta förslag, i den mån redogörelse här för ej lämnas i det följande, får utskottet hänvisa till motionen nr 74 i första kammaren.

Vid behandlingen av motionerna har utskottet anlitat byråchefen i generaltullstyrelsen *E. Sandquist* såsom sakkunnig.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet mottagit avgivna utlåtanden av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen. Vid kommerskollegii utlåtande hava fogats yttranden av Sveriges grossistförbund, handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt Göteborgs köpmannaförbund.

Kommerskollegium har avstyrkt motionerna och såsom skäl härför anført bland annat följande:

»Vad beträffar tullarna å äpplen och päron vill kollegium erinra om att dessa äro bundna genom 1935 års handelsöverenskommelse med Amerikas Förenta Stater och att sålunda för närvarande handelspolitiska hinder möta mot ett genomförande av förslaget i denna del.

I fråga om apelsiner är denna frukt i olika hänseenden så skild från äpplen och päron, att det redan på grund härav, såsom också framhållits i några av de till kollegium avgivna yttrandena, torde vara tveksamt om en höjning av tullen å apelsiner skulle leda till någon mera betydande ökning av

efterfrågan på svensk frukt. Apelsinkonsumtionen är också av särskild betydelse för folkhälsan, och kollegium vill erinra om att frukt- och trädgårdsutredningen med hänsyn till apelsinimportens betydelse för vårt lands näringstillförsel icke ansåg sig böra föreslå någon tullhöjning för apelsiner. Det må även framhållas, att apelsinpriserna efter krigsutbrottet genom ökade transport- och andra kostnader högst väsentligt stigit. Detta gäller även i fråga om bananer. Beträffande bananer vill kollegium vidare erinra om att dessa genom kungl. kungörelsen den 21 mars 1940 angående importförbud å vissa varor (nr 161) gjorts till föremål för importreglering.»

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt motionärernas förslag beträffande tilläggstull å äpplen och päron samt härom anfört bland annat följande:

»Vad först angår *äpplen* och *päron*, har erfarenheten visat olägenheterna för odlarna av nuvarande tilläggstulls borttagande under januari för äpplen och under december för päron, något som lantbruksstyrelsen i skrivelse den 10 april 1935 till traktatberedningen bestämt motsatte sig. I vissa i sistnämnda skrivelse angivna delar av landet, i vilkas steniga terräng med dess jämförelsevis små brukningsdelar spannmålsodling och animalieproduktion hava svårt att föda sin man, hade nämligen — framhöll lantbruksstyrelsen — fruktodlingen, särskilt äppleodling, under de senaste åren tagit sådan fart och den ekonomiska framgången blivit så påtaglig, att varje nytt ingrepp mot rådande näringsskydd skulle medföra betydande olägenheter.

I detta sammanhang må erinras därom, att i landet finnas i runt tal 238,000 brukningsdelar med upp till 5 hektar åkerjord, vilka i stort sett kunna anses hava stödjordbruks karaktär. Då det alltid varit lika aktuellt att söka bereda dessa mindre jordbruk, varav minst 50,000 tillskapats genom uppmuntran av statlig låneverksamhet men utan fackligt stöd för produktionens ändamålsenliga planläggning, och då det för dessa jordbruk i stor utsträckning gäller att producera mesta möjliga mängd livsmedel på minsta möjliga areal, måste organiserad rationell fruktodling för många av dessa jordbruk i vissa av södra och mellersta Sveriges moränområden utgöra ett viktigt led i deras försörjning, samtidigt som sådan produktion intimt anknyter sig till hela befolkningens nuvarande konsumtionsinriktning.

För att erhålla en viss uppfattning om skäligheten av den utav motionärerna föreslagna tilläggstullens storlek för äpplen och päron har lantbruksstyrelsen med ledning av en produktionskostnadsuppgift i tidskriften *Fruktodlaren*, nr 6 1939, gjort följande försök att exemplifiera det föreliggande behovet av produktionsskydd.

Vid det i nämnda tidskrift skildrade företaget — en större äldre fruktodling i Kristianstads län — anses en normalskörd vara 180 ton, huvudsakligen äpplen. De totala produktionskostnaderna vid skörd av angiven storlek år 1938 uppgingo till 42,730 kronor. Här rör det sig om ett i olika avseenden rationellt skött företag, där sålunda normalskörden givetvis är avsevärt högre än medelskörden i riket. (Ehuru icke direkt jämförbart kan nämnas, att inom ladugårdsskötseln avkastningen är cirka 34 procent högre inom kontrollerade än okontrollerade besättningar. Medan 21 procent av rikets koantal äro uppställda i ladugårdar, som stå under kontroll och där driften således är ekonomiskt rationaliserad, är rationaliseringen inom fruktodlingen icke på långt när så långt avancerad.) Vill man emellertid med ledning av nyssnämnda företags normalproduktion, 180 ton, utgå från att medelskörden är till exempel 30 procent lägre, det vill säga 126 ton, vid samma trädantal och med samma produktionskostnader och om kostnaderna uppdelas enligt ovannämnda företags bokföring i

fasta kostnader	31,346 kronor
rörliga »	11,384 »

summa 42,730 kronor,

så bliva kostnaderna vid en skörd av

	180 ton	126 ton
fast kostnad per kilogram	17.4 öre	24.9 öre
rörlig » » »	6.3 »	6.3 »

summa 23.7 öre 31.2 öre

räntekostnad (totalt 1,026 kronor)	5.7 »	8.1 »
försäljningsprovision (ingår som regel helt i tullvärdet)	5.0 »	5.0 »

summa 34.4 öre 44.3 öre

Kostnaden 44.3 öre skulle enligt denna beräkning gälla i genomsnitt för hela skörden, s. k. fabriksfrukt inberäknad. Antager man, att härav högt räknat 50 procent kunna försälas till direkt konsumtion såsom fullvärdig handelsfrukt, medan 50 procent måste försälas till fabriksfrukt eller användas på annat sätt, och att värdet därvid kan sättas till högst $\frac{1}{4}$ av värdet på fullvärdig handelsfrukt, så blir produktionskostnaden för den med utländsk frukt konkurrerande svenska frukten:

$$x \cdot 50 + \frac{x}{4} \cdot 50 = 100 \cdot 44.3;$$

$$50 x + 12.5 x = 4,430$$

$$x = 70.9 \text{ öre.}$$

Enligt nu tillgänglig statistik har importvärdet för färska äpplen och päron varit

1934	12,013 ton à 45.7 öre per kilogram
1935	12,865 » » 47.7 » » »
1936	13,870 » » 46.6 » » »
1937	13,266 » » 48.4 » » »
1938	18,886 » » 45.3 » » »

I medeltal för denna femårsperiod har handelsstatistikens medelpris således varit 46.7 öre per kilogram. Härtill böra läggas tull- och importavgifter, förslagsvis i medeltal 15 öre. Mot ett importpris av cirka 60 öre skulle alltså stå en produktionskostnad av cirka 70 öre. Uppmärksammas må, att importvärdet, 60 öre, av exportörerna tydligen ansetts fördelaktigt, vilket framgår därav att exporten till den svenska marknaden under de anförda fem åren ökats med något över 57 procent.

Det ovan anförda medelimportvärdet per år är emellertid icke tillförlitligt för bedömande av behovet utav produktionsskydd under den period, månaderna oktober—december, då huvudparten av svensk skörd på grund av rådande förhållanden hittills måst marknadsföras. Enligt från tullverkets statistiska avdelning under hand inhämtad månadsstatistik voro nämligen handelsstatistikens medelpriser för äpplen per kilogram:

År	Oktober ören	November ören	December ören	I medeltal ören
1937	38	30	40	36
1938	38	37	45	40
1939	38	39	56	44

Värdesiffran för december 1939 är icke representativ, ty krigsutbrottet har medfört ökade kostnader för bland annat frakt. Under den tid, de svenska odlarna nödgats saluföra huvudparten av sin frukt, har således ett tydligt dumpingförfarande ägt rum. Vill man därför utan hänsyn till kostnadsbegränsande rationaliseringsåtgärder främja den svenska fruktodlingen, bör tullen tillmätas så, att skillnaden mellan importpris och inrikes produktionskostnad blir utjämnad, att skydd mot dumping skapas, samt att producenterna därutöver erhålla en viss uppmuntran under anläggningstiden, det vill säga en uppfostringstull.

Den föreslagna tilläggstullen å äpplen och päron kan Lantbruksstyrelsen således icke finna vara för högt beräknad, snarare något för lågt.

Även ifråga om tiden för tilläggstullens giltighet för nämnda fruktslag har Lantbruksstyrelsen av skäl, som vid tidigare tillfällen anförts, intet att erinra, helst som produktionen av senmognande värdefulla sorter under senare år ökats och bör bli för föremål för ytterligare avsevärd ökning. Härtill kommer, att en längre giltighetstid för tullen ifråga skulle stimulera till lagerhusbyggande, varigenom utsträckt försäljningstid möjliggöres.»

Beträffande de föreslagna tullarna på bananer och apelsiner har styrelsen bland annat framhållit följande:

»Vad angår de nu tullfria fruktslagen *bananer* och *apelsiner*, är det otvivelaktigt så, att dessa i stor myckenhet importerade varor under viss tid av året konkurrera med svensk frukt, varför tull därå, fränsett det just nu aktuella behovet av sträng hushållning med valutatillgångarna, vore till fromma för den inhemska fruktproduktionen.

Av motionen framgår icke, varför lägre tilläggstull föreslagits för bananer (15 öre) än för apelsiner (25 öre). Även om Lantbruksstyrelsen intet har att erinra mot en tull på apelsiner av föreslagen storlek, synes en tull på bananer av minst 25 öre för kilogram vara än mer motiverad med hänsyn därtill att apelsin är en värdefull C-vitaminprodukt, vilket däremot enligt undersökningar av professor G. F. Göthlin i Uppsala (se Kungl. Lantbruksakademiens handlingar och tidskrift, nr 7, 1935) icke är fallet med banan, som skulle äga mindre än 2.5 (sannolikt omkring 1.5) milligram utnyttjbar askorbinsyra per 100 gram frukt mot 38 milligram hos apelsin och sålunda ligga långt under C-vitaminfattigaste svenska äpplesort. Banan synes sålunda vara en i hög grad överreklamerad produkt, som ur konsumtionssynpunkt icke torde äga samma intresse som andra fruktslag.

Mot den tid av året — 1 augusti—1 mars — då enligt motionärernas förslag tull skulle utgå för apelsiner och bananer, kan invändning göras beträffande apelsiner. Då medelhavsländerna producera de bästa apelsinerna, varav de viktigaste börja nå sin högsta utveckling i februari månad och just från början av denna månad bli fullt njutbara, synes det Lantbruksstyrelsen ur denna synpunkt skäligt, att apelsiner utan kostnadsfördyrande tull bli tillgängliga för allmänheten för att konsumenterna därigenom skola erhålla nödigt tillskott av C-vitamin. Enligt Lantbruksstyrelsens mening bör därför tullfrihet inträda 1 februari i stället för, såsom motionärerna föreslagit, 1 mars. Att bananer skulle bli tullfria från samma tid, torde icke spela någon avgörande roll, om tilläggstullen får lägst samma storlek, som föreslagits för apelsiner.

Även om Lantbruksstyrelsen ovan vitsordat behovet av produktionsskydd för fruktodlingen, är därmed icke sagt, att ett sådant skydd i form av tull under alla förhållanden är det mest ändamålsenliga varken med hänsyn till produktionen eller till konsumtionen inom landet. Parallellt med frågan om tullskydd synes nämligen även böra övervägas, huruvida icke importreglering

med licensgivning vore en framkomlig väg, sedan nu en riksorganisation tillskapats för att handhava avsättningen av frukt och andra inom landet odlade trädgårdsprodukter. Icke minst med hänsyn till fruktodlingens nödvändiga planläggning på längre sikt måste emellertid åtgärder — vare sig dessa komma att utgöras av tull eller importreglering genom licensgivning — som vidtagas till skydd för inhemsk produktion, icke ses allenast som ett mer eller mindre tillfälligt stöd utan givas en sådan utformning, att detta jämväl kan bli grundläggande för odlingens *framtida* utveckling. Även om importreglering med licensgivning är svårare att handhava ifråga om de vegetabilier, varom här är fråga, än motsvarande anordning för till exempel vissa animalieprodukter, icke minst därför att skördeutfallet och skördekvaliteten m. m. äro svåra att längre tid i förväg beräkna, synes det likväl Lantbruksstyrelsen, att en sådan anordning bör prövas, därest tullpolitiska hänsyn och gällande handelstraktater ävensom hänsynen till nu rådande valutaförhållanden skulle göra denna väg lättare framkomlig.»

Syftet med föreliggande motioner är att genom förhöjning av gällande tilläggstullar å äpplen, päron och bananer samt införande av tull å apelsiner åstadkomma en begränsning i importen av nämnda fruktslag. Sedan motionerna avlätos, har emellertid denna fråga kommit i ett nytt läge. Att för det i motionerna angivna syftet vidtaga tulländringar synes sålunda under nu rådande förhållanden knappast påkallat. Då därtill kommer, att de föreslagna tullhöjningarna skulle kunna medföra mindre gynnsamma konsekvenser i handelspolitiskt avseende, finner sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till motionerna. Utskottet hemställer alltså,

Utskottet.

att de likalydande motionerna I:74 av friherre De Geer m. fl. och II: 176 av herr Lundgren m. fl., angående tullen å vissa slag av frukt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 maj 1940.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Johan Bårg, friherre Lagerfelt, Viktor Larsson, Sköldén, Bengtsson, Sjödahl, Elon Andersson, Ekman, Velandér och Robert Berg; samt

från andra kammaren: herrar Anderson i Norrköping, Lövgren, Björklund, Olsson i Gävle, Werner i Hultsfred, Hammarlund, Persson i Undersvik, Hugberg i Malmö, Jonsson i Skedsbygd och Bäckman.

Reservation

av herrar *Sköldén, Hammarlund* och *Jonsson* i Skedsbygd, som ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Då det torde vara ett riksintresse att den alltmer ökade konsumtionen av frukt tillgodoses genom fruktodling inom landet, finner utskottet de i motionerna framförda synpunkterna värda beaktande.

Utskottet har icke förbisett, att vissa i motionerna omnämnda slag av frukt numera genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 21 mars 1940 blivit underkastade importreglering, ej heller de svårigheter som kunna vara förknippade med tullsatsernas bundenhet i gällande handelsavtal. Emellertid anser utskottet att möjligheter förefinnas att genom underhandlingar eller vid upphörande av gällande handelsavtal vidtaga ändring i tullsatserna i av motionärerna önskad riktning.

Flera skäl tala enligt utskottets förmenande för att skydd under längre tidsperiod beredes den svenska fruktodlingen. Den inhemska odlingen har alltmera koncentrerat sig på produktion av mera hållbara kvaliteter.

Anläggningar av kylinrättningar, i vilka frukt med fördel kan bevaras under längre tid, planeras i stora delar av landet. Dessa anläggningar draga avsevärda kostnader, och det torde även vara ett allmänt intresse att dessa anläggningars kapacitet i görligaste mån bliva utnyttjade. Inom fruktproducenternas egna led göras stora ansträngningar att få fram lämpliga sorteringar och förpackningar, ansträngningar som på alla sätt behöva uppmuntran och stöd. Ett ökat stöd är nödvändigt för fruktodlingens ytterligare utveckling och bestånd.

Utskottet anser att en förlängning av tullskyddet för äpplen och päron samt införande av tilläggstull å apelsiner och bananer i enlighet med motionärernas yrkande skulle bliva ett verksamt medel att stödja den svenska fruktodlingen och det organisationsarbete som på detta område fortgår. Utskottet vill emellertid i enlighet med vad som föreslagits i lantbruksstyrelsens infordrade yttrande föreslå riksdagen att tullsatserna å apelsiner och bananer beslutas utgå endast t. o. m. den 1 februari.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 74 av friherre De Geer m. fl. och II: 176 av herr Lundgren m. fl., måtte besluta,

1) att i stället för nu gällande tilläggstull å äpplen fastställas en tilläggstull av 20 öre per kilogram äpplen under tiden 1 augusti—1 mars,

2) att i stället för gällande tilläggstull å päron fastställas en tilläggstull av 20 öre per kilogram päron under tiden 1 augusti—1 januari,

3) att en tilläggstull fastställas å bananer av 15 öre per kilogram att gälla under tiden 1 augusti—1 februari, samt

4) att en tull införes å apelsiner av 25 öre per kilogram att gälla under tiden 1 augusti—1 februari.»